

Планета мов

«Скільки мов ти знаєш, стільки разів ти і людина».

Давня мудрість

WELCOME

Люди в різних частинах світу не схожі один на одного, вони відрізняються зростом, кольором очей, волосся та шкіри, і нарешті – звичаями. Але, в якій би частині світу вони не жили б, вони відрізняються набагато менше один від одного, ніж мови. Ось це, мабуть, і є найдивовижнішою властивістю – надзвичайна різноманітність людських мов.

Сьогодні б ми хотіли розповісти про те, якими бувають мови, чим вони розрізняються, як один на одного впливають, як з'являються, зникають. Мовні властиві багаті характеристиками, якими володіє жива істота.

Адже мови, як і люди, народжуються, розвиваються і вмирають. А ще вони, теж як люди, можуть бути близькими або далекими "родичами" і навіть утворювати "сім'ї". Мови вступають в взаємодію з іншими мовами. Вони можуть змагатися один з одним, конфліктувати, гинути або, навпаки, взаємодіяти, збагачуючи один одного.

У ХХІ столітті іноземна мова стає необхідним атрибутом висококласного фахівця. Знання іноземних мов – необхідна умова в багатьох професіях. Сьогодні багато фахівців вважають, що в даний час кожній свідомій людині для нормального життя, крім серйозної професійної підготовки, буде потрібно, як мінімум, дві іноземні мови, а футурологи прогнозують, що людина третього тисячоліття - це поліглот. І не випадково ЮНЕСКО проголосило ХХІ століття - століттям поліглотів.

Мови світу

Як ви думаєте, скільки всього мов у світі?

близько 6.000

Як ви думаєте, на якій мові розмовляє більше всього людей?

На китайській –
1 мільярд людей

Рейтинг мов

за кількістю людей, які на ній розмовляють

I	- Китайська мова	- 1 млрд.. людей
II	- Англійська мова	- 350 млн.
III	- Іспанська мова	- 250 млн.
IV	- Хінді	- 200 млн.
V	- Арабська мова	- 150 млн.
VI	- Бенгальська мова	- 150 млн.
VII	- Російська мова	- 150 млн.
VIII	- Португальська мова	- 135 млн.
IX	- Японська мова	- 120 млн.
X	- Німецька мова	- 100 млн.
XI	- Французька мова	- 70 млн.

Серед цих одинадцяти мов сім мов вважаються «світовими мовами»

англійська,
іспанська,
арабська,
російська,
французька,
німецька,
португальська

ЗНИКАЮЧІ МОВИ

Мов на землі існує дуже багато. Але, на жаль, багато з них не мають великої кількості носіїв, тобто для дуже невеликої кількості людей ці мови є рідними.

Існують і так звані «мертві» мови, тобто це ті мови, які ні для кого не є рідними, наприклад: латинська, давньогрецька, шумерська.

«Вмираючою» вважається мова, носії якої ще залишилися, але цієї мови вже не вчать дітей, наприклад, багато місцевих мов Північної Америки. Вмираюча мова зазвичай зникає через 1-2 покоління.

У 1974 році помер останній носій кельтської мови, що жив на острові Мен в Ірландському морі.

У 1996 році в США помер чоловік на ім'я Червона Грива Хмара... Він був останнім, хто знав мову катоба індіанського племені Сіу. Правда перед смертю він встиг записати мовні зразки та обрядові пісні своєї мови, чим надав величезну послугу науці, адже кожна мова по своєму унікальна. На жаль, таке буває рідко. Найчастіше мова вмирає тихо і непомітно разом зі своїми

На думку вчених через сто років зникнуть від 3,000 до 5,000 нині існуючих мов, тобто 90% мов.

Для того, щоб мова зберігалася потрібно близько 100 тисяч її носіїв. На планеті в середньому кожні два тижні вмирає одна мова.

В даний час налічується трохи більше 400 мов, які вважаються зникаючими.

На них говорить дуже невелика кількість в основному літніх людей і, мабуть, ці мови назавжди зникнуть з лиця Землі зі смертю цих "останніх з могікан".

Ось деякі приклади:

Червона книга зникаючих мов

Африка

мова бікіа

розмовляє 1 людина

мова гоундо

30 людей

мова елмоло

8 людей

Пд. Америка

мова техульче

близько 30 людей

мова ітонама

близько 100 людей

Пн. Америка

мова кагуїла

35 людей

мова чінук

12 людей

мова канса

19 людей

Росія

мова керек

2 людини

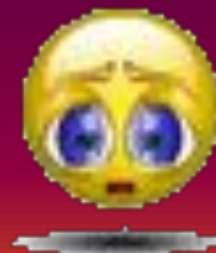
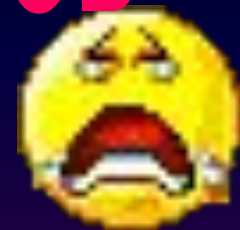
мова удеге

100 людей

Австралія

мова алауа

близько 20 людей

За всю історію людства "мертвими" стали вже більше **9000 мов.**

Так, в числі "покійних" виявилися давньогрецька, арамейська, латинь, санскрит, ведійська, ассирійська, давньоруська, давньоперська...

Фахівці ЮНЕСКО вважають, що навіть зниклі мови можуть бути врятовані.

Наприклад, в Японії **айнську мову**, на якій в кінці 1980 -х років говорили лише **8 жителів** острова Хоккайдо, тепер відновлена і на ній говорять вже **кілька тисяч чоловік.**

Так трапилося і з **корнійською**, яка зникла ще в 1777 році, але в останні десятиліття була відроджена і її як другу рідну мову вже використовують **2000 чоловік.**

Найяскравішим прикладом другого народження є **іврит**, майже 2000 років вважався "мертвою " мовою.

Сьогодні на івриті говорять **8 млн. осіб**, у тому числі 5 млн. використовують її в якості основної.

Іврит зараз є державною мовою Ізраїлю.

Споріднені мови

Які мови є найближчими родичами української мови?

- Російська

- Білоруська

А більш давніми родичами, «братами та сестрами»?

Польська

Болгарська

Чеська

Сербська

Болгарська мова

Найближчих родичів української та російської мов зрозуміти нескладно. Інші ж слов'янські мови зрозуміти значно складніше, але можна. Ось, наприклад дві пропозиції болгарською мовою. Прочитайте і постарайтеся їх зрозуміти.

«Медуза няма мозък. Впрочем тя няма нито глава, нито сърдце»

Можливо не одразу, але трохи подумавши, ми зрозуміємо, про що тут мова:

«У медузы нет мозга. Впрочем, у неё нет ни головы, ни сердца»

Англійська, німецька, французька мови є дальніми родичами російської мови.
Давайте порівняємо наступні слова:

Російська	Англійська	Німецька
брат	brother	Bruder
соль	salt	Salz
КОТ	cat	Kater
ВОЛК	wolf	Wolf
вода	water	Wasser
солнце	sun	Sonne
сидеть	sit	sitzen

Знайди англійські відповідності до поданих німецьких слів

Немецький	Англійський
Maus	nose
Haus	six
Nase	milk
Sohn	mouse
neu	house
Milch	son
sechs	new

Мовні сім'ї

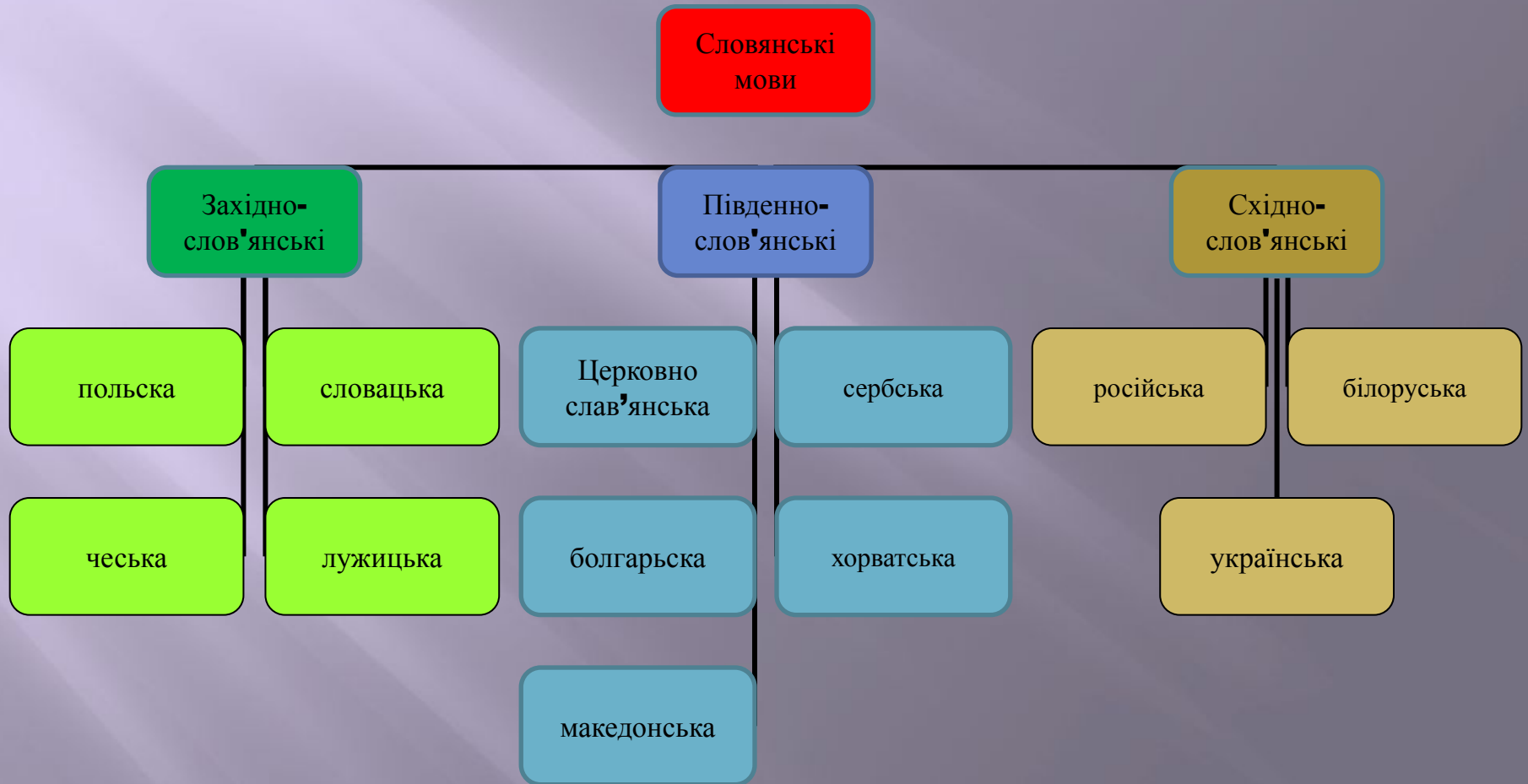
Німецьку та англійську мови відносяться до групи германських мов.

А всі разом слов'янські, германські, романські та деякі інші сім'ї відносяться до однієї великої сім'ї індоєвропейських мов.

Зелені листочки означають живі мови, жовті - вимерлі, блакитні - літературні та релігійні мови, які не були засобом живого мовного спілкування.

Сім'я слов'янських мов

Германська сім'я мов

Германські
мови

Західна
гілка

англійська

німецька

голландська

їдиш

африканська

Північна
гілка

исландська

норвежська

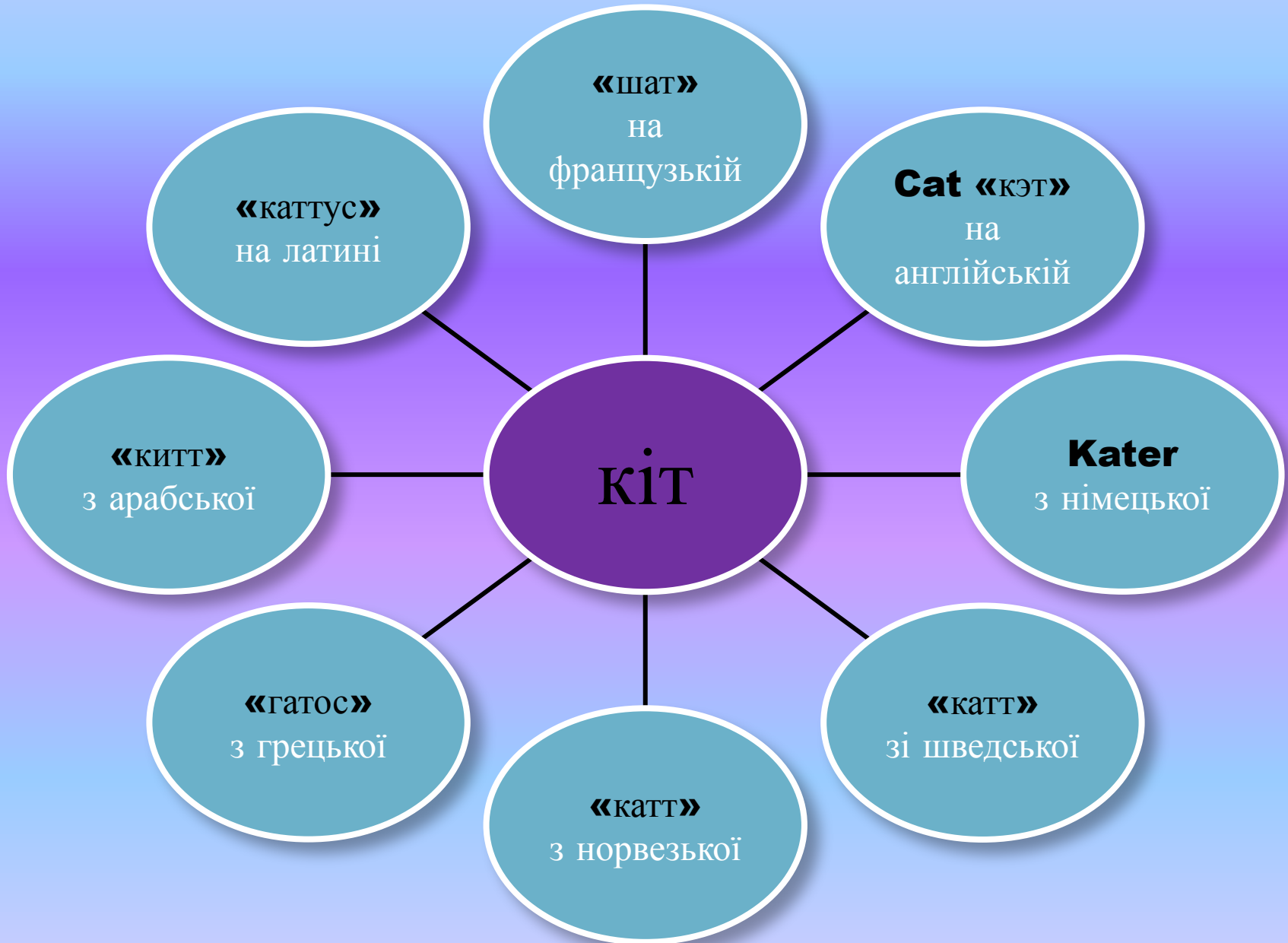
шведська

датська

Східна
гілка

Готська
(вимерша)

Порівняйте європейські мови:

Але будьте обережні! Не завжди співзвучні слова в різних навіть дуже близьких мовах означають одне і те ж.

«Обманки» болгарської мови:

«диня» - гарбуз

«бор» - сосна

«бисер» - перлина

«печен» - смажений

«мгла» - туман

А ось «обманки» польської мови

«урода» - краса,

«потрава» - їжа,

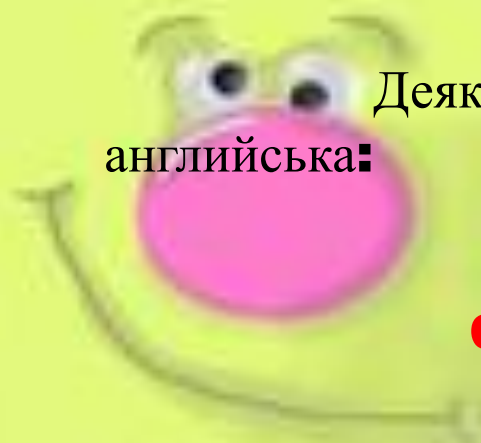
«дыван» - килим,

«кавёр» - ікра,

«плецы» - спина,

«вонь» - запах

Через це у початківців перекладачів або туристів часто виникають різні кумедні ситуації.

Деякі мови мають багато коротких слів,
англійська:

наприклад

dog, frog, pig

А інші, навпаки – довгі, наприклад німецька мова. Ось, наприклад,
таке:

**Damfschiffahrtgesellschaftsdirektorsstel
lvertretersgemahlin.**

Що означає – «дружина заступника директора товариства пароплавних повідомлень».

Є мови, де іменники діляться на три роду (українська, російська, німецька) .

А у французькій мові тільки два роди: чоловічий і жіночий.

А в англійській мові родів взагалі немає.

Як же слова розподіляються за родами? Це дуже складне питання.

Наприклад , слово «лист» у німецькій мові чоловічого роду, у французькій - жіночого, а в російській мові - середнього.

Якого роду буде слово, кожна мова вирішує для себе сама. А іноземцям, що вивчають дану мову, доводиться разом з іменником вчити і його рід напам'ять.

Цікавим в різних мовах є також і утворення множини.

В англійській мові, як ви знаєте, шляхом додавання літери «s».

У малайській мові - за допомогою повтору:
«орангутанг» - «людина», «орангутанг-орангутанг» - «люди».

Багато хто з вас, напевно, бували в Криї і навіть бачили водоспад Джур-джур.

Ось слово «джур» на одному з тюркських мов означає «вода».

Писемність

WELCOME

По-різному різні народи записують свою промову. Більшість народів використовують алфавіт, що складається з букв. Латинський алфавіт і нашу рідну кирилицю ви добре знаєте. А ось так виглядають літери вірменського алфавіту:

Букви	Звуки	Букви	Звуки	Букви	Звуки
Ա, ա	а	Ծ, ծ	ц	Ջ, ղ	дж
Բ, բ	б	Կ, կ	к	Լ, լ	л
Գ, գ	г	Հ, հ	х	Ս, ս	с
Դ, դ	д	Ջ, ծ	дз	Վ, վ	в
Ե, ե	е	Ղ, ղ	кх	Տ, տ	т
Զ, զ	з	Ծ, ծ	ч	Ր, ր	р
Է, է	э	Ս, ս	м	Յ, ջ	ц
Ը, ը	ы	Յ, յ	й	Ու, ու	у
Թ, թ	т	Ն, ն	н	Փ, փ	п
Ժ, ժ	ж	Շ, շ	ш	Ք, ք	л
Ի, ի	и	Ո, ո	во	Եվ, էվ	ев
Լ, լ	л	Չ, չ	ч	Օ, օ	о
Խ, խ	х	Պ, փ	п	Ֆ, ֆ	ф

Грузинський алфавіт

Транскрипція	Назва букв	Транскрипція	Назва букв	Транскрипція	Назва букв
ა	а ан	ბ	ბ ман	გ	გ ган
ბ	ბ бан	დ	დ дон	ე	ე эн
გ	გ ган	ე	ე эн	ვ	ვ вин
დ	დ дон	ვ	ვ вин	ზ	ზ зэн
ე	ე эн	თ	თ тан	ი	ი ин
ვ	ვ вин	კ	კ к'ан	ლ	ლ лас
ზ	ზ зэн	ლ	ლ лас	მ	მ ман
თ	თ тан	ნ	ნ нар	ნ	ნ нар
ი	ი ин	ო	ო он	ო	ო он
კ	კ к'ан	პ	პ пар	პ	პ пар
ლ	ლ лас	ჭ	ჭ джан	ჭ	ჭ джан
		ყ	ყ кан	ყ	ყ кан

ქიდეკას დანიზრდებიან ანუკოს დეკუბი მკლასანი...

ღ	ღ ღას	ჩ	ჩ ჩან	ც	ც ცან
ყ	ყ ყან	ც	ც ცან	ძ	ძ ძან

Араби пишуть справа на ліво і при письмі не позначають голосні звуки.

حَطَّ غُرَابٌ عَلَى شَجَرَةٍ، وَهُوَ يَحْمِلُ بِمِنْقَارِهِ قِطْعَةً مِنَ اللَّحْمِ قَدْ سَرَقَهَا مِنْ دُكَّانٍ قِصَابٍ
وَأَبْصَرَهُ تَعْلَبٌ، فَصَمَّمَ عَلَى انْتِزَاعِ قِطْعَةِ اللَّحْمِ مِنْهُ. وَهَكَذَا سَارَ التَّعْلَبُ حَتَّى أَصْبَحَ تَحْتَ تِلْكَ
الشَّجَرَةِ، ثُمَّ رَاحَ يَكِيلُ الْمَدِيحَ لِلْغُرَابِ، وَيُبَالِغُ فِي وَصْفِ جَمَالِهِ وَتَحْرِيكِ مَشَاعِرِهِ. قَالَ لَهُ
يُعْجَبُ وَتِيهِ: "إِنَّهُ يَحِقُّ لِمَنْ فِي مِثْلِ جَمَالِكَ أَنْ يُتَوَجَّحَ مَلَكًا عَلَى الطُّيُورِ، وَسَوْفَ أَسْعَى لَدَى
كَافَّةِ الطُّيُورِ فِي ذَلِكَ، حَالَمَا أَتَأَكَّدُ مِنْ أَنَّكَ تَتَمَتَّعُ بِصَوْتٍ جَمِيلٍ. فَلَا يَنْقُصُكَ مِنْ صِفَاتِ الْمَلِكِ

إِ
أ الصَّوْتُ الْجَمِيلُ".

، ما إن سَمِعَ الْغُرَابُ كُلَّ ذَلِكَ الْإِطْرَاءِ حَتَّى تَحَمَّسَ لِلْغِنَاءِ... وَإِذَا بِقِطْعَةِ اللَّحْمِ تُقْلِتُ مِنْ مِنْقَارِهِ
وَيَتَنَاوَلُهَا التَّعْلَبُ الَّذِي كَانَ يَنْتَظِرُ هَذِهِ اللَّحْظَةَ بِفَارِغِ الصَّبْرِ. وَحَمَلَهَا التَّعْلَبُ وَقَرَّ هَارِبًا، وَهُوَ
يَقُولُ لِلْغُرَابِ الَّذِي وَقَفَ يُرَاقِبُ مَا حَدَثَ مَشْدُوهَا: "لَا تَنْسَ أَنْ تُضِيفَ إِلَى مَزَايَاكَ الْحَمِيدَةَ
صِفَةَ التَّعْقُلِ وَالتَّدْبِيرِ... عِنْدَيْهِ تُصْبِحُ جَامِعًا شَتَّ خِصَالِ الْمَلِكِ الْمِثَالِيِّ وَمَزَايَاهُ".

كليلة ودمنة

А давайте і ми спробуємо написати таку пропозицію, пропустивши всі голосні літери. Цікаво, чи зможете ви його розшифрувати?

Пшкн нпсл «Скзк мртв црвн см бгтрх».

Пушкин написал
«Сказку о мёртвой царевне и
семи богатырях».

Діалог на японській мові

—にわになにがありますか。

—木があります。

たかい木とひくい木があります。

はなもあります。

—いけがありますか。

—いけもあります。ちいさいいけです。

—はしがありますか。

—いいえ、いけにはしはありません。

—としょしつになにがありますか。

Японці та китайці пишуть не буквами, а ієрогліфами зверху вниз і справа наліво. Ієрогліфи позначають не окремі букви, а склади, цілі поняття і слова.

Книга рекордів мов

Найбільша кількість літер:

74 – у камбоджинському алфавіті;

72 - у кхмерському алфавіті,

12 – у гавайському алфавіті;

11 (а, b, e, g, i, k, o, p, t, u) - мова ротокас с острова Бугенвиль (Папуа - Новая Гвінея).

У естонській мові 14 відмінків, у фінській - 15, в угорській - 22 а в Табасаранській - 48.

У кабардинській мові 28 осіб.

У ескімоському мові більш 20 синонімів слова "сніг".

У китайському письмі більше 40.000 символів.

Цікаві факти про мови світу

Самим ємким на Землі словом вважається "маміхлапінатана", що означає "дивитися один на одного в надії, що хто-небудь погодиться зробити те, чого бажають обидві сторони, але не хочуть робити".

Мова Таки, поширена в деяких частинах Французької Гвінеї, може похвалитися лише 340 словами.

Жителі Папуа Нової Гвінеї розмовляють приблизно на 700 мовах. Це становить приблизно 15 відсотків від всіх мов світу.

Найпоширенішим є голосний "а". Не існує мови, в якій не було б цього голосного.

У переважній більшості мов світу слово "мама" починається з букви М.

У турецькій мові - 1 неправильне дієслово - OLMAK ("бути"). В англійській таких 283, а в есперанто жодного.

Цікаво знати ...

26 вересня – День мов

21 лютого – Міжнародний день рідної
МОВИ

Найбільші поліглоти світу

сэр Джон Баурінг (1792 - 1872)
доктор Гарольд Уильямс (1876 - 1928)

Нова Зеландія

28 мов

професор Раєк (1787-1832)

Данія

28 мов

кардинал Меццофанті (1774 - 1849)

Італія

26 мов

Джордж Генри Шмидт (народ. в 1914)

19 мов

Пауэлл Александр Джанулус (народ. в 1939)

Канада

41 мова

Джордж Кэмпбелл (народ. в 1912)

Великобританія

54 мови

До речі, поліглоти стверджують,
що важко вивчити тільки перші
сім мов. Далі стає простіше

У багатьох мовах основні позначення рельєфу сходять до позначень частин людського тіла.

Російська мова	Англійська мова	Німецька мова
Устье реки	Mouth of the river	die Mündung
Рукав реки	Arm of the river	der Flussarm
Горный хребет	ridge	der Gebirgsrücken
Подножие горы	Foot of the mountain	der Fuss des Berges

Вікторина

1. Яке свято св'яткують **26** вересня?

A. День миру   B. День мов   C. День охорони навк. середовища

2. Скільки всього мов у світі?

A. Більше **1.000**   B. Більше **6.000**   C. Більше **10.000**

3. На якій мові розмовляє найбільше людей?

A. На англійській   B. На російській   C. На китайській

4. Яка мова із перерахованих нижче є найближчим родичем української мови?

A. Російська   B. Чеська   C. Польська

5. До якої сім'ї належить українська мова?

A. Германська   B. Романська   C. Слов'янська

6. На якій мові написано дане речення:

一にわになにがありますか?

A. На японській   B. На армянській   C. На латинській

7. Скільки родів в англійській мові?

A. Два   B. Три   C. Жодного

